

Sygn. akt VI ACa 513/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 października 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA Teresa Mróz (spr.)

Sędziowie: SA Ksenia Sobolewska - Filcek

SA Małgorzata Borkowska

Protokolant: Olga Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 1 października 2018 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy

z powództwa R. M.

przeciwko Fundacji (...)z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 29 czerwca 2016 r.

sygn. akt III C 476/15

I. oddala apelację,

II. zasądza od Fundacji (...) z siedzibą w W. na rzecz R. M. kwotę 8 100 zł (osiem tysięcy sto złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI A Ca 513/17

UZASADNIENIE

Powód R. M. prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą Przedsiębiorstwo Budowlano – Handlowe (...) R. M. z siedzibą w O. wniósł o zasądzenie od pozwanej Fundacji (...) w W. kwoty 1.700.000 zł z weksla wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 28 października 2014 r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie kosztów procesu.

W dniu 27 listopada 2014 r. w sprawie I Nc 117/14 Sąd Okręgowy w Radomiu wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym.

W zarzutach do nakazu zapłaty z dnia 30 grudnia 2014 r. pozwana wniosła o uchylenie nakazu zapłaty w całości i oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych. Pozwana wskazała, że w jej ocenie nie zaistniały żadne przesłanki uzasadniające wypełnienie weksla, w szczególności nie powstały po stronie powoda żadne roszczenia, na zabezpieczenie których weksel został wystawiony, między innymi nie nastąpiło ze strony powoda odwołanie darowizny. Pozwana podniosła także, że weksel jest nieważny, gdyż brak na nim oznaczenia waluty sumy

pieniężnej w zwrocie zawierającym przyrzeczenie lub polecenie zapłaty. Pozwana wskazała też, że nigdy nie otrzymała wezwania do przedstawienia gwarancji zapłaty, brak więc było podstaw do wypełnienia weksla. W ocenie pozwanej do zakończenia współpracy doszło dopiero w dniu 5 grudnia 2014 r. na podstawie powiadomienia powoda o odstąpieniu od umowy przez Fundację z winy wykonawcy pismem z dnia 27 listopada 2014 r.

Wyrokiem z dnia 29 czerwca 2016 r. Sąd Okręgowy w Warszawie utrzymał w mocy nakaz zapłaty z dnia 27 listopada 2014 r. wydany przez Sąd Okręgowy w Radomiu w sprawie I Nc 117/14.

Orzeczenie powyższe zapadło na podstawie następujących ustaleń faktycznych i oceny prawnej Sądu Okręgowego:

W dniu 8 września 2011 r. strony zawarły umowę o roboty budowlane nr (...) na budowę oraz wyposażenie Domu Pomocy Społecznej w K.. Wykonanie powyższych prac zleciła pozwana, powód zaś był generalnym wykonawcą. Aneksem do powyższej umowy z dnia 4 marca 2014 r. strony ustaliły, że termin wykonania przedmiotu umowy upływa w dniu 30 czerwca 2014 r.

W tym samym dniu strony zawarły także umowę darowizny, która dotyczyła dokończenia przez powoda remontu zabytkowego pałacu z zespołem pałacowo – parkowym w K. z własnych środków finansowych, przy wykorzystaniu własnych materiałów, narzędzi i środków transportu, w terminie do dnia 31 marca 2012 r.

W dniu 8 lutego 2012 r. strony zawarły porozumienie wekslowe, a pozwana przekazała powodowi weksel in blanco, w celu zabezpieczenia ewentualnych roszczeń na wypadek, gdyby z przyczyn obciążających pozwaną Fundację nastąpiło zerwanie współpracy stron, w okresie przed zakończeniem realizacji inwestycji. W § 2 porozumienia strony oświadczyły wzajemne zainteresowanie dalszą współpracą, której II etap, polegający na budowie Domu Pomocy Społecznej w K., miał być wykonany w terminie 25 miesięcy, a Fundacja zobowiązała się zapewnić kontynuację robót przez powoda na prawach wyłączności. Zgodnie z § 1 i 2 porozumienia wekslowego wartość prac, które powód zobowiązał się wykonać nieodpłatnie na warunkach zawartych w umowie darowizny oszacowano na kwotę 1.700.000 zł, z czego 700.000 zł miało być rozliczone po wykonaniu części prac wpłatą dokonaną na rachunek powoda, w konsekwencji czego darowizna zostałaby o tę kwotę pomniejszona. Opisane wyżej prace zostały przez powoda wykonane, jednak pozwana nie dokonała na konto powoda wpłaty 700.00 zł. Kwotę 1.000.000 zł powód przekazał na rachunek Fundacji jako kaucję z możliwością dowolnego nią dysponowania na cele realizowanej inwestycji.

Zgodnie z zawartą umową powód wykonał na rzecz Fundacji prace polegające na remoncie zabytkowego pałacu z zespołem pałacowo – parkowym w K.. Powód realizował także prace w postaci budowy Domu Pomocy Społecznej w K., co najmniej do dnia 10 lipca 2014 r.

Pozwana nie podpisała z powodem umowy na realizację II etapu budowy – Domu Pomocy Społecznej w K. w terminie określonym w porozumieniu wekslowym, tj. 25 miesięcy od dnia wprowadzenia wykonawcy (powoda) na teren robót przy realizacji pierwszego etapu.

W dniu 10 lipca 2014 r. powód wystosował do pozwanej Fundacji wezwanie przesłane za pośrednictwem Poczty Polskiej S.A. do przedstawienia w trybie art. 649(3) kodeksu cywilnego w terminie 45 dni gwarancji zapłaty do kwoty 19.260.609,83 zł z tytułu realizacji umowy nr (...) z dnia 8 września 2011 r. Pozwana korespondencji nie podjęła w terminie, w dniu 30 lipca 2014 r. została ona zwrócona powodowi. W dniu 24 sierpnia 2014 r. powód wystosował kolejne pismo do pozwanej, które zostało odebrane w dniu 27 sierpnia 2014 r. Z pisma tego wynikało, że na dzień 10 lipca 2014 r. pozwana zalegała wobec powoda z płatnością kwoty 7.361.799,32 zł. Pismo zawierało również przypomnienie o treści niepodjętego przez pozwaną Fundację pisma z dnia 10 lipca 2014 r. oraz wezwanie do zapłaty kwoty 2.042.400 zł, na którą powód już wystawił faktury.

Pismem z dnia 29 września 2014 r., na podstawie art. 649(4) § 1 i 2 k.c. powód odstąpił od umowy nr (...) z dnia 8 września 2011 r. z przyczyn leżących po stronie pozwanej, tj. nieprzedstawienia przez pozwaną gwarancji zapłaty w terminie wyznaczonym w piśmie z dnia 10 lipca 2014 r. Pismo to odebrane zostało przez pozwaną w dniu 1 października

2014 r. Pismem z dnia 13 października 2014 r. powód poinformował pozwaną o wypełnieniu weksla in blanco na kwotę 1.700.000 zł i wezwał pozwaną do jego wykupienia do dnia 27 października 2014 r.

Pismem z dnia 30 października 2014 r., odebranych przez powoda w dniu 4 listopada 2014 r. pozwana wezwała powoda do powrotu na plac budowy i do wznowienia prac. Pismem z dnia 12 listopada 2014 r. powód odmówił powrotu na plac budowy, w związku z czym w dniu 26 listopada 2014 r. pozwana powiadomiła powoda o odstąpieniu od umowy z winy powoda. Powód odebrał pismo w dniu 5 grudnia 2014 r.

Na dzień 10 lipca 2014 r. pozwana zalegała wobec powoda z płatnościami za dwie faktury: z 9 grudnia 2013 r. na kwotę 108.000 zł z terminem płatności do 28 stycznia 2014 r. oraz z 23 maja 2014 r. na kwotę 864.000 zł z terminem płatności do 13 czerwca 2014 r.

W tych okolicznościach Sąd Okręgowy uznał, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd podkreślił, że zgodnie z art. 649(3) § 1 k.c. wykonawca robót budowlanych może w każdym czasie żądać od inwestora gwarancji zapłaty do wysokości ewentualnego roszczenia z tytułu wynagrodzenia wynikającego z umowy oraz robót dodatkowych lub koniecznych do wykonania, zaakceptowanych przez inwestora, natomiast zgodnie zaś z art. 649(4) § 1 k.c., jeśli wykonawca nie uzyska żądanej gwarancji zapłaty w wyznaczonym przez siebie terminie, nie krótszym niż 45 dni, uprawniony jest do odstąpienia od umowy z winy inwestora za skutkiem na dzień odstąpienia.

W ocenie Sądu Okręgowego nie jest zasadny zarzut pozwanej, że wezwanie z dnia 10 lipca 2014 r. do przedstawienia gwarancji zapłaty nie zostało pozwanemu skutecznie doręczone. Wezwanie to bowiem wróciło do nadawcy jako nie podjęte w terminie. Sąd zwrócił uwagę, że w świetle art. 61 k.c. dla skuteczności złożenia oświadczenia woli innej osobie nie jest konieczne, by adresat oświadczenia zapoznał się z treścią pisma zawierającego oświadczenie. Za wystarczające uznaje się to, że miał możliwość zapoznania się z treścią oświadczenia. Za niezasadny sąd pierwszej instancji uznał zarzut, że powód nie miał podstaw do żądania gwarancji zapłaty, ponieważ pozwana Fundacja na dzień 10 lipca 2014 r. nie miała żadnych zaległości płatniczych względem powoda. Z zeznań stron przesłuchanych na rozprawie wynika bowiem, że na dzień 10 lipca 2014 r. zaległość Fundacji za prace dotyczyła dwóch faktur – na kwotę 108.000 zł z grudnia 2013 r. i na kwotę 864.000 zł z maja 2014 r. z terminem płatności do 13 czerwca 2014 r. Fundacja z płatnością faktury opiewającej na ponad milion złotych zalegała ok. 2-3 miesiące, co wynika z zeznań powoda R. M. oraz reprezentującego pozwaną – prezesa Fundacji (...). Zdaniem Sądu Okręgowego fakt, że inwestycja finansowana była ze środków unijnych, co w ocenie pozwanej gwarantowało otrzymanie przez powoda należnego wynagrodzenie, nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia, ponieważ to Fundacja była płatnikiem powoda, ponadto M. R. przyznał, że faktura z grudnia 2013 r. wystawiona przez powoda na kwotę 108.000 zł nie została uznana przez (...) Jednostkę Wdrażania Programów Unijnych i z tego względu nie została uregulowana. W ocenie Sądu zaś powód, jako osoba wykonująca prace na zlecenie pozwanej Fundacji, z którą łączyła go zawarta umowa, nie może ponosić odpowiedzialności za to, że zakres prac zleconych przez Fundację nie odpowiadał zakresowi uzgodnionemu przez Fundację z organem dysponującym środkami unijnymi. Skoro więc na dzień 10 lipca 2014 r. pozwana Fundacja zalegała wobec powoda z zapłatą kwoty łącznie około 1.000.000 złotych, wezwanie z dnia 10 lipca 2014 r. do przedstawienia gwarancji zapłaty było uzasadnione.

Zdaniem Sądu Okręgowego nie zasługują także na uznanie zarzuty pozwanej, że weksel wypełniono niezgodnie z zawartym porozumieniem. Sąd powołał się na porozumienie wekslowe. Zgodnie z jego § 4 weksel może być wypełniony przez beneficjenta nie wcześniej niż po zerwaniu współpracy stron z przyczyn określonych w § 3 porozumienia (z przyczyn obciążających wystawcę) i na sumę główną nie przekraczającą łącznie kwoty 1.700.000 zł., w tym całości wykonanej darowizny, powiększonej o przekazaną dotację, o których mowa w § 1 i § 2 ust. 1 porozumienia, a także o ewentualne odsetki należne po dniu zerwania współpracy i ewentualne koszty faktycznie poniesione. Zgodnie natomiast z § 2 ust. 1 porozumienia darowizna w postaci nieodpłatnie wykonanych robót, które to roboty są jeszcze w toku i do daty zawarcia niniejszego porozumienia zostanie pomniejszona o kwotę 700.000 zł., wpłaconej na konto beneficjenta. Beneficjent zobowiązuje się w dacie wystawienia przez wystawcę weksla in blanco przekazać dodatkowo na rachunek wystawcy kwotę 1.000.000 zł., zwanej dalej „kaucją”. Zgodnie z § 6 Porozumienia „Beneficjent według

własnego uznania i w każdej chwili może zrzec się roszczenia o zwrot kaucji i dokonać darowizny kwoty kaucji na rzecz wystawcy. W ocenie Sądu Okręgowego bezspornym jest więc, że skoro beneficjent (powód) uiścił na rzecz Fundacji kwotę 1.000.000 zł na poczet kaucji, a kwota 700.000 zł nigdy nie została wpłacona przez pozwaną na konto powoda, to przy zaistnieniu przesłanek z § 3 Porozumienia (zerwanie współpracy stron z przyczyn obciążających wystawcę weksła, polegających na braku przedstawienia gwarancji zapłaty) powód wypełnił weksel zgodnie z zawartym porozumieniem.

Zdaniem Sądu Okręgowego nie jest również zasadny zarzut pozwanej dotyczący nieważności weksła z powodu braku oznaczenia waluty w zwrocie zawierającym polecenie/przyrzeczenie zapłaty. Jest ona bowiem wskazana przy słownym oznaczeniu kwoty, na którą weksel opiewa, nie budzi więc wątpliwości waluta, w jakiej ma nastąpić zapłata wskazanej w wekslu sumy. W tym zakresie sąd pierwszej instancji powołał się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2015 r. (III CZP 11/15), zgodnie z którą nie jest konieczne oznaczenie sumy i waluty w zwrocie zawierającym bezwarunkowe przyrzeczenie lub polecenie zapłaty. Może ono nastąpić też w innym miejscu, na przedniej stronie weksła, pokrytym podpisem wystawcy.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wywiodła pozwana.

Zaskarżając wyrok w całości zarzuciła Sądowi Okręgowemu naruszenie prawa procesowego – art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i niezgodną z zasadami logiki ocenę dowodu w postaci deklaracji wekslowej, wezwania z dnia 10 lipca 2014 r. do przedstawienia gwarancji wraz z potwierdzeniem odbioru oraz zeznań M. R. poprzez nieprawidłowe uznanie, że zaistniały podstawy uprawniające powoda do wypełnienia weksła, podczas, gdy nie doszło do prawidłowego doręczenia pozwanej wezwania z dnia 10 lipca 2014 r. do przedstawienia gwarancji w sposób, aby mogła się ona zapoznać z jego treścią.

Ponadto pozwana jako konsekwencję naruszenia powyższych przepisów zarzuciła sądowi pierwszej instancji naruszenie prawa materialnego – art. 61 k.c. poprzez jego błędne zastosowanie i nieprawidłowe uznanie, że wezwanie z dnia 10 lipca 2014 r. do przedstawienia gwarancji zostało skutecznie doręczone pozwanej, podczas gdy pozwana nie miała możliwości zapoznania się z jego treścią.

W konkluzji apelacji pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uchylenie nakazu zapłaty i oddalenie powództwa w całości.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna i podlega oddaleniu.

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, które sąd drugiej instancji przyjmuje za własne. Podkreślić również należy, że stan faktyczny sprawy nie jest przez pozwaną kwestionowany na etapie postępowania apelacyjnego.

Na akceptację zasługuje również ocena prawna zebranego w sprawie materiału dowodowego dokonana przez Sąd Okręgowy.

Pozwana w apelacji co prawda zarzuciła Sądowi Okręgowemu naruszenie prawa procesowego – art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez dowolną ocenę dowodów w szczególności deklaracji wekslowej, jednakże nie wskazuje ani w zarzucie, ani też w uzasadnieniu apelacji, na czym polega przekroczenie granic swobodnej oceny tego dowodu przez sąd pierwszej instancji.

Uwagę natomiast koncentruje na kwestii prawidłowości doręczenia wezwania jej przez powoda do złożenia gwarancji.

Z art. 61 k.c. wynika, że oświadczenie woli, które ma być złożone innej osobie, jest złożone z chwilą, gdy doszło do niej w taki sposób, że mogła zapoznać się z jego treścią. Zatem ustawodawca nie wiąże skutku złożenia oświadczenia woli z zapoznaniem się przez adresata z jego treścią, ale z możliwością zapoznania się z treścią oświadczenia przez osobę, do której jest skierowane.

Pozwana nie neguje faktu, że wezwanie do złożenia gwarancji skierowane zostało na prawidłowy adres siedziby fundacji, lecz że nie mogła zapoznać się z treścią wezwania. Wskazuje na, nie mającą dla oceny skuteczności doręczenia wezwania, okoliczność, że dotychczas korespondencja doręczana była pozwanej przez powoda osobiście. Nawet bowiem, gdyby istotnie w stosunkach między stronami preferowany był taki właśnie sposób doręczania korespondencji, nie uniemożliwia to skutecznego jej doręczenia drogą pocztową. Z zeznań M. R. (protokół elektroniczny) wynika, że w czasie, gdy wysłane zostało wezwanie do złożenia gwarancji, wszyscy przebywali na urlopie, co miałoby usprawiedliwiać jego twierdzenie, że możliwość zapoznania się z treścią wezwania zaistniała dopiero po wakacjach 2014 r. Argument ten jest nietrafny. Wezwanie wysłane zostało bowiem na adres figurujący w krajowym rejestrze sądowym jako adres siedziby pozwanej, dlatego też pozwana winna zapewnić warunki umożliwiające prawidłowe jej funkcjonowanie (obecność pracownika w siedzibie Fundacji), tym bardziej, że jak wynika z materiału dowodowego Fundacja prowadzi działalność inwestycyjną.

W tych okolicznościach należy uznać, że Sąd Okręgowy nie dopuścił się błędu w ocenie skuteczności doręczenia pozwanej wezwania do złożenia gwarancji.

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie może budzić wątpliwości, że zachowane zostały w niniejszej sprawie warunki określone w art. 61 k.c., od których zależy skuteczność doręczenia oświadczenia. Dla skuteczności doręczenia konieczne jest spełnienie określonych przesłanek odnoszących się do miejsca i sposobu doręczenia, samego oświadczenia i osoby jego adresata. Przesłanki te zostały spełnione – korespondencja została prawidłowo skierowana do pozwanej Fundacji i na właściwy adres wynikający z KRS. Zauważyć należy, że w orzecznictwie prezentowany jest pogląd, że już dowód nadania przesyłki rejestrowanej stanowi uprawdopodobnienie doręczenia jej adresatowi (vide wyrok sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2010 r., sygn.. akt II CSK 454/09). Domniemanie to może zostać przez adresata obalone przez wykazanie, że nie miał możliwości zapoznania się z jej treścią, przy czym winny to być okoliczności rzeczywiście uniemożliwiające adresatowi, a więc pozostające poza jego wolą, zapoznanie się z treścią przesyłki.

Z pewnością przebywanie na urlopie pracowników Fundacji w czasie, gdy korespondencja była doręczana takiej okoliczności nie stanowi.

Pozwana nie sformułowała zarzutów dotyczących niezgodności wypełnienia weksla z treścią deklaracji wekslowej, nie zakwestionowała w szczególności kwoty, na jaką weksel opiewa. Wskazała jedynie, że brak było podstaw do jego wypełnienia.

W takim stanie rzeczy dość wskazać, że zgodnie z art. 649³ § 1 k.c. wykonawca robót budowlanych może w każdym czasie żądać od inwestora gwarancji zapłaty do wysokości ewentualnego roszczenia z tytułu wynagrodzenia wynikającego z umowy oraz robót dodatkowych. Jeżeli natomiast wykonawca nie uzyska żądanej gwarancji w wyznaczonym przez siebie terminie, jest uprawniony do odstąpienia od umowy ze skutkiem na dzień odstąpienia z winy inwestora. Podkreślić należy, że warunkiem żądania udzielenia gwarancji jest już samo istnienie roszczenia. Nie ma znaczenia zatem sam fakt zalegania przez inwestora z zapłatą na rzecz wykonawcy, jakkolwiek okoliczność ta może mieć znaczenie wówczas, gdy z żądaniem złożenia gwarancji wykonawca występuje w czasie trwania realizacji inwestycji. Tym niemniej jak wynika z zeznań M. R. Fundacja zalegała na rzecz powoda z zapłatą za złożone faktury i zaległość ta wynosiła 2-3 miesiące. W okolicznościach, o których wyżej mowa stwierdzić należy, że zaktualizowały się warunki wypełnienia weksla, o jakich mowa w paragrafie 4 deklaracji wekslowej.

Mając powyższe na uwadze, sąd apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku. O kosztach postępowania apelacyjnego rozstrzygnięto zgodnie z treścią art. 98 k.p.c. stosownie do jego wyniku.